

METODOLOGIA DE L'ENQUESTA DE PRESSUPOSTOS FAMILIARS (EPF) - 2016

1. Introducció

L'Enquesta de pressupostos familiars (EPF) és una de les més antigues de les que du a terme l'Institut Nacional d'Estadística (INE). L'objectiu és obtenir informació sobre la naturalesa i la finalitat de les despeses de consum, com també sobre diferents característiques relatives a les condicions de vida de les llars per mesurar-ne l'evolució.

Cal remarcar que l'**Enquesta de Pressupostos Familiars de l'any 2016** incorpora una nova classificació de la despesa, l'anomenada ECOICOP (European Classification of Individual Consumption By Purpose). Aquesta nova classificació europea de consum, a més d'oferir un major desglossament d'algunes de les parcel·les de despesa, permet la comparabilitat amb altres estadístiques com l'Índex de Preus de Consum (IPC).

També s'han realitzat canvis en la recollida de la informació pel que fa als períodes d'anotació d'algunes despeses i dels qüestionaris. Com a conseqüència, les dades publicades de 2016 **no són directament comparables amb les d'anys anteriors**.

L'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) amplia l'enquesta en l'àmbit de les Illes Balears aportant informació més desagregada a escala de comunitat autònoma.

Ateses les grans possibilitats que ofereix la informació provinent de les enquestes de pressupostos familiars perquè les faci servir una gran diversitat d'usuaris, són considerades tradicionalment enquestes *multiobjectiu*. Els objectius que se persegueixen es poden classificar en *prioritaris* i *secundaris*.

En la categoria d'**objectius prioritari**s s'inclou obtenir qualsevol variable relacionada amb la despesa, total o mitjana, les taxes de variació corresponents i les estructures de consum d'aquesta despesa. A més, en els objectius prioritari en destaquen, per la seva importància, altres dos de relacionats amb necessitats concretes dels principals usuaris de l'enquesta: l'estimació de la despesa com a instrument per obtenir el consum privat en la Comptabilitat nacional i l'estimació de l'estructura de ponderacions a partir de la despesa, necessària per calcular l'IPC. D'altra banda, el principal **objectiu secundari** és posar a disposició dels investigadors i del sistema d'indicadors socials en general dades estadístiques sobre diferents camps de preocupació social (equipament, habitatge, nutrició, sanitat, ensenyament, turisme...), per a la qual cosa s'introdueixen mòduls temàtics anuals. A més, hi ha un conjunt de variables que poden ser obtingudes de la mateixa enquesta encara que no en sigui l'objectiu, com ara la distribució de llars o de persones segons determinades variables de classificació (sexe, edat, nivell d'estudis, etc.) o la dimensió mitjana de les llars.

2. Àmbit d'investigació

La **població objectiu** és el conjunt de llars privades i les persones que en formen part.

Constitueix l'**àmbit geogràfic** de la investigació tot el territori espanyol. No obstant això, les dades que l'Ibestat proporciona fan referència únicament a les Illes Balears.

L'**àmbit temporal** o període d'estudi és l'any natural.

Així, s'ofereixen resultats anuals tant de la despesa total i les despeses mitjanes efectuades per les llars privades residents a Espanya, com de la variació d'aquestes despeses respecte de l'any anterior, amb els nivells de desagregació especificats anteriorment.

3. Desagregació geogràfica i funcional

En aquesta nova classificació europea de consum (ECOICOP) també s'han canviat alguns criteris pel que fa als conceptes que s'inclouen en cada parcel·la de despesa. El més important és el lloguer d'habitatge per motius de vacances, que fins ara era considerat lloguer d'habitatge (i per tant dins del grup Habitatge), i a partir de 2016 es considera com un servei d'allotjament (dins del grup Restaurants i Hotels).

La ECOICOP està estructurada en els següents dotze grans grups:

1. Aliments i begudes no alcohòliques
2. Begudes alcohòliques i tabac
3. Vestit i calçat
4. Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles
5. Mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar
6. Sanitat
7. Transport
8. Comunicacions
9. Oci i cultura
10. Ensenyament
11. Restaurants i hotels
12. Altres béns i serveis

El grau de desagregació funcional utilitzat en la publicació de resultats varia segons el nivell de desagregació geogràfica al qual es refereixen les estimacions.

4. Disseny mostral

A continuació es descriu breument el disseny mostral de l'enquesta. Per a més detalls sobre el mostreig dut a terme, es pot obtenir la [metodologia de l'enquesta de pressupostos familiars 2016 publicada per l'INE](#).

S'ha utilitzat un mostreig en dues etapes amb estratificació de les unitats de primera etapa, i s'ha seleccionat una mostra independent en cada comunitat autònoma.

Les unitats de primera etapa són les seccions censals en què està dividit el territori nacional en el moment de l'enquesta.

Les unitats de segona etapa són els habitatges familiars principals, en les quals no es fa cap submostreig, i s'investiguen totes les llars que hi resideixen.

En cada comunitat autònoma les unitats de primera etapa s'estratifiquen seguint un criteri geogràfic, que assigna l'estrat segons la dimensió, mesurada en termes de població, del municipi al qual pertany la secció. La mostra de seccions es distribueix entre comunitats autònomes assignant una part de manera uniforme i una altra de manera proporcional a la dimensió de la comunitat, de manera que es garanteixi una dimensió mínima mostral en cada comunitat autònoma i es respecti al mateix temps la diferència de dimensió entre les comunitats. Les seccions han estat seleccionades, en cada estrat, amb probabilitat

proporcional a la dimensió poblacional, i els habitatges, amb probabilitat igual en cada secció de la mostra mitjançant mostreig sistemàtic amb arrencada aleatòria.

Per cobrir l'objectiu de l'enquesta de proporcionar estimacions amb un grau de fiabilitat acceptable en l'àmbit nacional i de comunitat autònoma, s'ha establert una mostra de 2.275 seccions censals (unitats primàries), en cada una de les quals s'han seleccionat deu habitatges (unitats secundàries) dels quals es recull la informació de totes les llars que hi resideixin. **Corresponen a les Illes Balears 91 seccions censals.**

La mostra s'ha distribuït uniformement entre els quatre trimestres que formen part de l'àmbit temporal de l'enquesta. En cada trimestre s'ha procurat així mateix que la distribució de la mostra per comunitat autònoma, província, quinzena, estrat i torn de rotació sigui al més homogènia possible. En concret, l'any 2016 la mostra per a Illes Balears és de 763 llars i de 2.021 membres de la llar.

5. Definicions

Habitatge

Recinte estructuralment separat i independent que, per la forma en què va ser construït, reconstruït, transformat o adaptat, està concebut per ser habitat per persones o, encara que inicialment no s'hagués concebut així, constitueix la residència habitual d'una persona o diverses. Com a excepció, no es consideren habitatges els recintes que, malgrat que inicialment es concebessin per a habitació humana, estan dedicats totalment a altres finalitats (per exemple, els que es fan servir exclusivament com a locals). Es considera **habitatge familiar principal** qualsevol habitatge familiar que és utilitzat com a residència habitual d'una llar o més.

Llar

A l'EPF només s'investiguen les **llars privades**. Es defineix la *llar privada* com la persona o el conjunt de persones que ocupen en comú un **habitatge familiar principal** o part d'aquest, i consumeixen o comparteixen aliments o altres béns o serveis amb càrrec a un mateix pressupost.

S'entén, en general, que tenen una economia comuna (mateix pressupost) tant els que hi aporten recursos, col·laborant a sufragar les despeses comunes, com els qui no n'hi aporten però es beneficien de les despeses (o depenen) de l'economia comuna.

Membre de la llar

Les condicions que s'estableixen per determinar si una persona és membre de la llar o no ho és tracten d'evitar la possibilitat que un mateix individu es pugui classificar en més d'una llar o, per contra, que no es pugui classificar en cap. En conseqüència, tenen la consideració de membres de la llar les persones que resideixen habitualment en la llar enquestada i participen del seu pressupost (dependència econòmica), és a dir, comparteixen ingressos o despeses amb la resta de persones que integren la llar i hi són presents.

Sustentador principal de la llar

És el membre de la llar de 16 anys o més l'aportació periòdica del qual (no ocasional) al pressupost comú es destina a atendre les despeses de la llar en un grau més elevat que les

aportacions de cadascun de la resta de membres. Se n'exclouen el servei domèstic, els convidats i els hostes.

Si la persona que més aporta per sufragar les despeses comunes de la llar no és membre de la llar, es considera sustentador principal el membre de la llar que hi és habitualment present i rep les aportacions econòmiques destinades a sufragar-ne les despeses.

Despeses en consum final de la llar

La despesa en consum final de les llars és la que fan les llars en béns i serveis que s'utilitzen per satisfer directament les necessitats o les mancances dels membres de la llar.

La despesa en consum final de les llars residents pot fer-se en el territori econòmic o a la resta del món. Es consideren despeses de consum les que efectua la llar com a unitat econòmica de consum, i, per tant, no s'hi inclouen les que fa l'empresa o explotació familiar. Això obliga a separar la part de despesa corresponent a la unitat de consum de la de producció en els casos en què l'empresa familiar tengui despeses comunes amb la llar pròpiament dita (telèfon, energia elèctrica, gas, etc.).

Així, doncs, la despesa en consum de la llar comprèn:

- Les compres efectuades sota forma monetària.
- El valor estimat de certs béns i serveis, com ara el valor de productes procedents de l'autoconsum o l'autosubministrament (tant si són consumits per la llar com si són regalats a altres llars), les remuneracions en espècie dels ocupadors als seus assalariats, els lloguers imputats als propietaris d'habitatges o als que en gaudeixen de manera gratuïta o semigratuïta, i els dinars o sopars gratuïts o bonificats en el lloc de treball o en l'establiment d'hostaleria propietat de la llar.
- Les despeses en servei domèstic produïdes per les llars per a si mateixes com a ocupadores de personal domèstic assalariat.
- Els serveis financers cobrats explícitament a les llars, com ara comissions per transferències, comissions per manteniment de compte, comissions per girs, etc.
- Els pagaments efectuats per les llars en concepte de llicències, permisos, etc., que s'hagin de considerar compra de serveis prestats per les administracions públiques.
- Els regals que compra la llar per ser donats a altres llars.
- Les subscripcions, les quotes i els pagaments de les llars a les institucions sense finalitat de lucre de servei a les llars, com ara clubs socials, culturals, recreatius i esportius.

Per la seva part, no se consideren despeses en consum:

- Les transferències socials en espècie, com ara les despeses realitzades inicialment per les llars i reemborsades posteriorment per la Seguretat Social, com succeeix amb algunes despeses mèdiques.
- Les despeses de formació bruta de capital que fan les llars, entre les quals hi ha les següents: adquisició d'habitatges (formació bruta de capital fix), materials i mà d'obra per a reparacions en habitatges quan es tracta de grans reparacions (formació bruta del capital) o de reparacions que només pot dur a terme el propietari de l'habitatge, en cas d'habitatge llogat (consum intermedi), i despeses en objectes valuosos (formació bruta de capital).
- Les partides considerades adquisició d'actius no produïts, especialment la compra de terrenys.

- Les subscripcions, les quotes i els pagaments de les llars a les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars, com ara sindicats, col·legis professionals, associacions de consumidors, esglésies, etc.
- Les transferències voluntàries, en efectiu o en espècie, de les llars a institucions benèfiques i organitzacions d'ajuda.
- Les multes i els recàrrecs.
- Les transferències monetàries a altres llars o institucions.
- La valoració dels regals rebuts per les llars.
- Les assegurances de vida.
- Alguns impostos i taxes pagats a les administracions públiques.

Per a més informació sobre els grups de despesa, es pot consultar la [Classificació de béns i serveis ECOICOP/Recollida publicada per l'INE, a partir de 2016.](#)

Despesa en sanitat

L'Ibestat publica la despesa en sanitat agrupant els diferents codis de l'ECOICOP relacionats amb la despesa en salut de les llars en els grups següents:

a) 061 Productes farmacèutics, metges i altres aparells terapèutics

En aquesta categoria s'inclouen les despeses de la llar amb els següents codis de la ECOICOP i denominacions:

- 06110 *Productes farmacèutics*
- 06120 *Altres productes mèdics*
- 06131 *Ulleres graduades i lents de contacte*
- 06132 *Audiòfons i altres aparells terapèutics*

b) 06210 Serveis mèdics i hospitalaris

En aquesta categoria s'inclouen les despeses de la llar dels següents codis de la ECOICOP:

- 06210 *Serveis mèdics i hospitalaris*

c) 06220 Serveis dentals

En aquesta categoria s'inclouen les despeses de la llar amb codi de l'ECOICOP 06220, denominat *Serveis dentals*.

d) 06231 Serveis paramèdics

En aquesta categoria s'inclouen les despeses de la llar amb codi de l'ECOICOP 06231, denominat *Serveis paramèdics* i formen part de la recollida:

- *Serveis d'anàlisis clíniques i proves diagnòstiques*
- *Serveis de rehabilitació, lloguer d'equip terapèutic*
- *Altres serveis paramèdics ambulatoris*

e) 12420 Segur privat relacionat amb la salut

En aquesta categoria s'inclouen les despeses de la llar amb codi de l'ECOICOP 12420, denominat *Assegurances privades de malaltia i accident*.

Despesa en cultura

L'Ibestat publica la despesa en cultura agrupant els diferents codis ECOICOP de Recollida relacionats amb la despesa de consum cultural de les llars, ajustant-se a l'explotació específica realitzada pel Ministeri d'Educació i Formació professional / Ministeri de Cultura i Esport (MECD) de l'Enquesta de Pressupostos Familiars, base 2006.

Cal remarcar que les dades ofertes a partir del 2016, difereixen de les publicades amb anterioritat a causa de la incorporació per primera vegada de la nova classificació ECOICOP 2016. D'aquesta manera, l'agrupació de categories amb els codis de l'ECOICOP i denominacions respectives és la següent :

1. Llibres i publicacions periòdiques

1.1 Llibre

- 09511 *Llibres infantils i novel·les*
- 09513 *Altres llibres de no ficció*
- 09512 *Llibres de text*
- 09514 *Descàrrega llibres elect. i altres serveis*

1.2 Publicacions periòdiques

- 09521 *Diaris*
- 09522 *Revistes*

2. Serveis culturals

2.1 Espectacles (Cinemes, teatres i altres)

- 09421 *Espectacles (Cinemes, teatres i altres)*

2.2 Altres

- 09422 *Museus, biblioteques, parcs i similars*
- 09425 09429 *Serveis fotogràfics i altres*

3. Suports, equips i accessoris audiovisuals

3.1 Suport per al registre d'imatge, so i dades

- 09141 *Pregravats i subscripció en streaming*
- 09142 *No gravats*
- 09149 *Altres suports*

3.2 Equips i accessoris audiovisuals

- 09111 *No portàtils per a la recepció, registre i reproducció de so*
- 09112 *No portàtils per a la recepció, registre i reproducció d'audiovisual*
- 09113 *Portàtils d'imatge o so*
- 09119 *Altres equips*
- 09121 *Cambres i altres equips*

09122 *Accessoris*
09150 *Reparacions*

3.3 Instruments musicals

09221 *Instruments musicals*

4. Quotes de televisió, tractament de la informació i Internet

4.1 Quotes i lloguers de ràdio i televisió

09423 *Quotes i subscripcions de ràdio i televisió*

09424 *Lloguer d'equips i accessoris culturals*

4.2 Tractament de la informació i Internet

09131 09132 *Material per al tractament de la informació*

08202 *Equips de telèfon mòbil*

08302 08303 *Serveis de mòbils i relacionats amb Internet*

6. Criteri de valoració

La despesa en consum final de les llars es registra a **preus d'adquisició**, és a dir, al preu que paga efectivament el comprador pels productes en el moment que els compra. Es recull l'import real de les despeses en béns i serveis, més qualsevol despesa afegida provocada per la compra (per exemple les propines, els transport, etc.).

7. Documentació complementària

Es pot obtenir més informació de l'enquesta de pressupostos familiars (EPF) en la metodologia de l'Institut Nacional d'Estadística (INE):

- [Enquesta de pressupostos familiars \(EPF\). Base 2006](#)
- [A partir de 2016. Classificació de béns i serveis ECOICOP/Recollida](#)